Niek Tramper

Werkboek bij Het Woord in ons Midden

Werkboek bij ‘Het Woord in ons midden’: Deel 4

Aanwijzingen voor gebruike figuren:

 : een stellingname die prikkelt om verder over na te denken

 : een vraag om mee aan de slag te gaan

 : een verheldering, waarbij soms ook je commentaar gevraagd wordt.

 : een introductie om op weg te helpen

 : een illustratie, of verwerking aan de hand van Bijbelgedeelten

 : een oefening om mee aan de slag te gaan

Deel 4: ´Luisterend Leven als weg van de gids´

De kringleider als aanvoerder

Vind je jezelf geschikt als kringleider? Misschien ben je bescheiden en zeg je: ´Dat moet nog maar blijken, ik weet het niet, ik doe mijn best.´ Misschien zeg je: ´Ik vind mezelf niet super geschikt, maar ik wil als kringleider leren, en ik geloof wel dat ik er plezier in krijg om met anderen de Bijbel te lezen.´ Het kan ook zijn dat je zegt: ´Ik geloof dat ik niet zomaar gevraagd ben, ik zie het wel als een soort roeping en ik vertrouw dat God me ook helpt om het goed te doen.

Wat is eigenlijk een geschikte kringleider? Heb je het dan over ervaring, bekwaamheid? Of meer over persoonlijkheid, karakter? Of geven geloof en levenshouding de doorslag? Laten we even terugkeren naar de metafoor van de bergwandeling. Als kringleider word je geroepen om gids te zijn. Als gids heb je een beetje ervaring nodig, moet je niet al te bang zijn uitgevallen en straal je ook enig vertrouwen uit. Maar dat wil niet zeggen dat je perfect moet zijn op al die terreinen. In de metafoor van de zeiltocht: je bent aangesteld als crewleader. Een goede (niet perfecte!) teamleider wil leren van zijn team. Een met die ontvankelijke en open houding ga je wel degelijk een stukje leiding geven. Je bent ervoor gevraagd en je leiderschap wordt ook niet betwist. Er kan dus geen sprake van zijn dat ´de groep geen kringleider nodig heeft omdat de Heilige Geest de leiding neemt´. Zo´n vrome frase geeft alleen maar voedsel aan ´verborgen leiderschap´, de situatie waarin kringleden onderhuids veel invloed uitoefenen, maar zich nooit aansprakelijk voelen. Dat is een bron van allerlei conflicten. Hoewel veel kringen draaien met wisselende gespreksleiders, is een vaste kringleider of -coördinator noodzakelijk. Welke taken de crewleader allemaal op zich neemt, hangt sterk van de overige kringleden af. Laten we eerst nagaan wat hij of zij niet is:

- een *verkeersregelaar, die zorgt dat afspraken in goede banen worden geleid;*
- *een theeschenker, die zorgt dat het altijd gezellig is op de kring;*
- *een cassière in de supermarkt, die de boodschappen aanslaat die ieder voor zichzelf uit de schappen heeft gehaald;*
- *een treinmachinist die zorgt dat de trein op tijd gaat rijden en weer stopt,maar zijn passagiers niet kent;*
- *een EHBO-er, die voortdurend in beslag genomen wordt door hulpvragen van mensen;*
- *een leraar, die op alle vragen antwoorden heeft.*

´Een kringleider is meer dan een coördinator, hij of zij is ook aanvoerder´. Ga eens na of je je in die stelling kunt vinden, wissel je gedachten onderling uit en lees daarna p. 121 en 122 van WioM.

Wat zijn volgens jou de belangrijkste kenmerken van de kringleider als *aanvoerder?*

a. ……

b. ……

c. ……

d. ……

e. ……

? Lees nu hoofdstuk 10 van WioM geheel. Welke van de op p. 119 genoemde taken zie je voor jezelf weggelegd als kringleider. Wie gaat –denk je- de taken op zich nemen die jij niet op je neemt? Geef er ook argumenten bij.

	Jijzelf	**Iemand anders**
1. Organisatie		
2. Besturing		
3. Gespreksleiding		
4. Pastorale zorg		
5. Motivatie		
6. Geestelijke leiding		

B In 2 Timotheüs 2 vers 14-26 staan eigenschappen genoemd van iemand die leiding geeft in de gemeente. Zet die eens op een rij en probeer er hedendaagse equivalenten voor te geven (een eigentijdse omschrijving, of een beeld dat het benadert). Welke van die eigenschappen zie je ook voor jou als kringleider weggelegd? (Of welke zou je in ieder geval ook willen ontwikkelen?)

Eigenschappen van een *´aanvoerder´ volgens 2 Tim. 2.*

a. ……

b. ……

c. ……

d. ……

e. ……

De drie voornaamste eigenschappen waarin je persoonlijk zou willen groeien en waarom?

a. ……, want……

b. ……, want……

c. ……, want……

In het WioM staan tenslotte drie aspecten genoemd die belangrijk zijn bij een ´geestelijke zelfbeoordeling´, namelijk: (1) de aanvaarding dat je niet alleen schepsel bent, maar ook *zondaar*, (2) groei in *vertrouwen* dat God je wilt gebruiken, en (3) inzicht in de *geestelijke strijd*.

? Wat vind je bij jezelf het meest herkenbaar en welk aspect moet volgens jou groeien? Als er gelegenheid voor is, zou je deze vragen kunnen bespreken met iemand die jou goed kent en jou ook eerlijk beoordeelt.

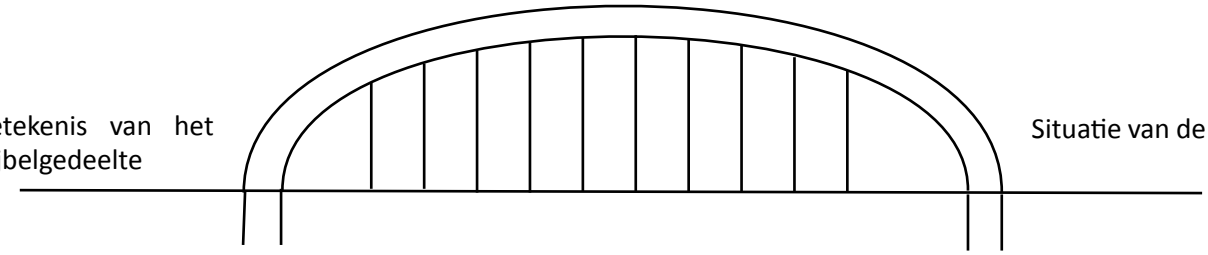
- meest herkenbaar: ……
- wat groei nodig heeft: ……

De voorbereiding van de kringstudie.

* In deel 2 van het Werkboek hebben we uitgebreid kennisgemaakt met het bestuderen van een Bijbelgedeelte. Deze ´crosscountry´ omvatte vier achtereenvolgende trajecten, vier gebieden waar we ons ´doorheen gegraven´ hebben. Dit persoonlijk graafwerk is het grondwerk dat voorafgaat aan de voorbereiding op een kringstudie. Nu gebruiken we de persoonlijke studie van Lucas 5 vers 1-11 bij het toewerken naar een werkplan voor de kringbijeenkomst. Suggestie: lees nu eerst hoofdstuk 9 van het WioM.

1. Persoonlijke Bijbelstudie → 2. Doordenken van de groepsstudie → Doel
2. Doordenken van de groepsstudie ← Samenvatting
2. Doordenken van de groepsstudie ↓ 3. Uitschrijven van een eenvoudig Plan

→ Het doordenken van de groepsstudie begint (opnieuw!) met doelen die je zou willen bereiken voor de kringstudie, in dit geval over Lucas 1 vers 1- 11. Met het stellen van doelen sla je een brug tussen het Bijbelgedeelte aan de ene kant en de situatie van je kring aan de andere kant. Hoe worden die twee verbonden?

Vraag je daarom af wat de kringleden aan het eind van de studie zouden moeten ´begrijpen´, ínzien´, ´overwegen´, ´van plan zijn om´, etc. Belangrijk om deze doelen met werkwoorden te beschrijven. Probeer ook na te gaan hoe je zou kunnen weten dat die doelen inderdaad gehaald zijn.

De kringleden:	**Doel bereikt? Zó kan ik er achter komen:**
1. ……	…… ……
2. ……	…… ……
3. ……	…… ……

Het formuleren van vragen

(*) Goede vragen spelen een cruciale rol in de ´heen-en-weer-beweging´ tussen de tekst aan de ene kant en de situatie van je kring aan de andere kant. Je zou kunnen zeggen dat ze de onderdelen vormen van de brug hierboven. Met je vragen construeer je de verbinding tussen de twee oevers. Dat wil niet zeggen dat andere kringleden ook niet ´elementen´ voor deze brug kunnen aanleveren. Soms komen ze met betere aan dan jij! Maar zorg dat je bij de voorbereiding deze onderdelen hebt klaarliggen, dan kun je altijd nog zien of en wanneer je ze nodig hebt.

Maak nu een serie van ongeveer 7 à 8 vragen bij Lucas 5 vers 1-11. Gebruik hierbij de vier fasen van je persoonlijke studie en zorg dat ze gericht blijven op je eerder geformuleerde doelstellingen voor de kringbijeenkomst.

Vragen bij Lucas 5 vers 1 -11 met het oog op een vruchtbaar kringgesprek.

1. ……

2. ……

3. ……

4. Etc.

→ Bespreek nu in kleine groepjes (van 2 à 3) de kwaliteit van je vragen. Aan de hand van de criteria hieronder. Let erop dat het niet gaat om de beantwoording van de gemaakte vragen, maar om een evaluatie van de kwaliteit ervan.:

Goede vragen helpen de kringleden om:

a. de tekst (telkens opnieuw) te onderzoeken;

b. zich in te leven in de situatie (van personen in de tekst, schrijver, eerste lezers);

c. de bedoeling van de schrijver te begrijpen

d. hun leven en hun tijd te beoordelen in het licht van de tekst.

Een titel bedenken en een korte inleiding

Om je voorbereidingen af te ronden, probeer je een samenvattende titel voor de Bijbelstudie te bedenken: `Hier draait het echt om!´ en daarna schrijf je een korte introductie. Deze inleiding is niet een uitvoerige uitleg van het gedeelte, waardoor je al het gras voor de voeten van de kringleden wegmaait, maar een soort *´appetizer´, waardoor ze er zin in hebben dit gedeelte te gaan lezen en bespreken. Kort gezegd, kunnen de volgende ingrediënten in deze ´appetizer´ zitten:*

- een nieuwsitem dat een bijzonder licht op het thema van de kringbijeenkomst werpt;
- een krantenartikel, waaruit je stukjes voorleest, die uiteraard te maken hebben met het thema;
- een paar inleidende opmerkingen over auteur, situatie van de eerste lezers;
- korte uitleg over een paar zaken in de tekst die op het eerste gezicht nogal onbegrijpelijk zijn en die misschien anders in de discussie veel tijd gaan vragen;
- een persoonlijk intro, waarin je vertelt waarom je zelf door het gedeelte geraakt bent;

Et cetera. Op dit spoor kun je zelf vast nog wel meer bedenken. Probeer gewoon je creativiteit uit, maar maak het niet te lang. De hoofdmoot blijft: het gesprek waarbij de kringleden zelf de saillante punten ontdekken.

Titel voor de kringstudie:

Inleiding:

Het werkplan gereed maken

Maak je werkplan/studiehandleiding compleet door moeilijke woorden of tekstfragmenten nog even na te zoeken in een Bijbelverklaring of een Bijbels handboek en er korte notities van te maken. Maar: je hoeft niet op alle eventuele vragen een antwoord te weten. Als er onduidelijkheden rijzen waar je op de kring niet uitkomt, kun je het later altijd nog nazoeken of iemand anders vragen dat te doen. Lucas 5 zal wat dat betreft niet bijzonder veel problemen geven, maar het is uiteraard voorstelbaar dat je gedeelten bespreekt, waar je op grote uitlegkundige vragen stuit. Dan zul je wat meer tijd moeten nemen om onbegrijpelijke teksten wat toegankelijker te maken door een paar Bijbelverklaringen te raadplegen, of op internet het een en ander op te zoeken. Misschien helpt het jou en de kring als je van te voren bepaalde moeilijke teksten laat uitzoeken. Schakel je kringleden in!

Werkplan voor de kringbijeenkomst:

Bijbelgedeelte, titel:	
Doel(en) van de kringstudie:	
Inleiding:	
Aantekeningen:	
Indeling tekstgedeelte met eventuele subthema´s:	
Vragen:	
Eventueel samenvatting/conclusies:	
Liederen en punten voor voorbede:	

Oefenen met het maken van goede vragen

Het stellen van goede vragen is één van de voornaamste ´tools´ om het gesprek op de kring vruchtbaar te maken. Goede vragen ´bedenk je niet even´, die eisen de nodige voorbereidingstijd. Het is het gereedschap dat je voortdurend moet bijslijpen. In veel Bijbelstudieboekjes is de uitleg nog wel te pruimen, maar zijn de vragen vaak onverteerbaar. Ze leiden vaak het gesprek van de hoofdzaken af, zetten niet aan tot het (her)lezen van de tekst, zitten vaak alleen op het cognitieve vlak, etc. Vandaar dat er in het WioM een apart hoofdstuk is gewijd aan het maken van goede vragen (H12), en in de Bijbelstudieserie ´Luisterend Leven´ is daarom veel zorg besteed aan de vragen. Het is een poging om de vrijblijvendheid voorbij te raken. Want het ´Woord van God´ en ´onze persoonlijke situatie´ zijn vaak als twee auto´s die op parallelle rijstroken blijven rijden, kilometers lang, maar er is geen contact tussen hun bestuurders.

Hieronder vind je drie clusters van telkens twee vragen, behorende bij Johannes 3, het gesprek tussen Jezus en Nicodemus. Geef bij elk cluster aan welke van de twee volgens jou het beste is en waarom.

1.A. Wat is de betekenis van vers 2?

1.B. Wat kan vers 2 ons vertellen over hetgeen omging in Nicodemus´s gedachten?

A/B is volgens mij het beste, omdat

2.A. Waarom denk je dat Jezus onmiddellijk met Nicodemus over het belang van wedergeboorte spreekt?

2.B. Waarom gaat Jezus niet in op de opmerking van Nicodemus in vers 2?

A/B is volgens mij het beste, omdat

……

3.A. Wie waren de Farizeeërs?

3.B. Weet iemand misschien wat voor soort mensen Farizeeërs waren?

A/B is volgens mij het beste, omdat

……

Lees nu eerst hoofdstuk 12 van het WioM.

Wat zijn volgens jou criteria voor goede vragen (tijdens een kringgesprek)? Waar moet een vraag in ieder geval aan voldoen?

1. ……
2. ……
3. ……
4. ……
5. ……
6. ……
7. ……

Bij de opbouw van je lijstje vragen is het belangrijk om de vier fasen van je persoonlijke voorbereiding mee te laten spelen:

- *Vragen bij Fase 0, de voorfase:* ´Waar raakt de tekst je, wat doet de tekst je?´ Etc.
- *Vragen bij Fase 1, kijken en luisteren:* ´Wat staat er precies, wat valt je op bij die of die persoon?´ Etc
- *Vragen bij Fase 2, begrijpen:* ´Waarom staat dat er eigenlijk? Waarom zou de schrijver dit hebben aangehaald, denk je?´ Etc.
- *Vragen bij Fase 3, horen en gehoorzamen:* ´Wat zou je zelf gedaan hebben in die situatie? Verandert dit je gedachten over het omgaan met je ouders?´ Etc.

Even afgezien van de Voorfase (die een meer meditatieve verkenning van het tekstgedeelte omvat), maak je dus vragen op drie niveaus: *observatievragen, interpretatievragen en toepassingsvragen.*

? Hieronder vind je een serie (losse) vragen. Geef bij elke vraag bij welke van de vier bovengenoemde fasen die hoort (en beargumenteer zo nodig je antwoord).

……..

Nu je meer zicht hebt gekregen op de vereisten voor goede gespreksvragen, kun je de vragen die je gemaakt hebt bij Lucas 5 vers 1-11 nog eens kritisch bekijken en die vergelijken met de criteria die op de pagina´s 142-146 van het WioM staan.

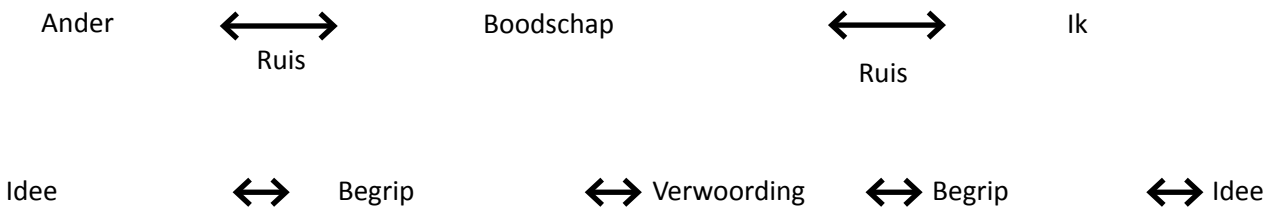
? Bedenk nu vier sleutelvragen voor een Bijbelstudiekring over Psalm 1. Probeer de verschillende fasen hierin te verwerken. Wissel in kleine groepjes uit en evalueer de kwaliteit van elkaars vragen.

1. ……..
2. ……..
3. ……
4. ……

Leiding geven aan het kringgesprek

(!) In dit deel van het werkboek gaan we in op het leiden van het kringgesprek. De kringleider kan ook gespreksleider zijn, maar op veel kringen functioneren ook andere kringleden als gespreksleider. Het geheim van een goede gespreksleider is niet dat hij of zij goed kan vertellen of uitleggen. Het is vooral de *gave van het luisteren.* De kringleider die zijn taak als gespreksleider goed verstaat, stimuleert door een uitnodigende en vragende houding juist de andere kringleden om hun bijdrage te leveren. Hij heeft er erg in dat iedereen ruimte krijgt om te reageren en dat kringleden gemotiveerd blijven om naar elkaar te luisteren en constructief feedback geven. De gespreksleider probeert ook ´ruissignalen´ op te vangen, bijvoorbeeld als iemand laat merken dat iets niet begrepen is, of dat er een discussieachtige sfeer ontstaat, of dat mensen innerlijk afhaken omdat ze zich niet serieus genomen voelen, etc.

Communiceren moet je leren. De gespreksleider helpt als het goed is dat leerproces op gang.

Ruis kan op allerlei manier optreden: simpel doordat mensen elkaar even niet kunnen verstaan, doordat ze elkaar taal niet spreken, doordat ze elkaar niet liggen en elkaar niet (willen) begrijpen. Stel dat er een woordje valt waarvan iedereen de betekenis wel (ongeveer) begrijpt, bijvoorbeeld ´bekering´, dan nog kun je veronderstellen dat de beelden en gedachten die iedereen er bij heeft toch heel verschillend zijn. Stel dat je een ´gedachtewolkje´ boven ieders hoofd zou kunnen tekenen, zoals in een stripverhaal, dan zou de inhoud van die wolkjes per persoon behoorlijk verschillen. Nog lastiger wordt het als we in plaats van een gedachtewolkje een ´gevoelswolkje´ zouden tekenen. Daar komen de misverstanden uit voort: we denken dat we de ander begrijpen, maar zoals ´wij het begrijpen zo bedoelde hij/zij het niet helemaal. Miscommunicatie verhelp je door ´feedback´: ´Heb ik je zó goed begrepen? Dus je wilt ermee zeggen dat…?´ Of (als je meer naar gevoelens wilt vragen): ´Begrijp ik hieruit dat je je enorm teleurgesteld voelde…?´ Etc.

Hoe we onze luistervaardigheid ten opzichte van de (Bijbel)tekst kunnen vergroten hebben we hiervoor uitgelegd. We hebben gezien dat drie fasen (die steeds weer herhaald kunnen worden) essentieel zijn: *luisteren, begrijpen, reageren.* De drie fasen helpen ons om steeds diepgaander ´de horizon van de tekst´ te verbinden met onze eigen horizon (de ´horizon´ van begrijpen, van beleven, van aanvoelen). Nú gaat het hier om het vergroten van de luistervaardigheid naar elkaar toe. En ook hier moeten de volgorde van luisteren, begrijpen en reageren telkens weer in praktijk brengen. Voordat je reageert, vraag je jezelf af: heb ik die ander echt begrepen? En als je denkt dat je de ander begrijpt, vraag je je toch ook af: ´heeft zij dit werkelijk gezegd, of heb ik het alleen maar zo gehoord?´

Daar komt nog iets bij. Goede communicatie op de kring raakt alle niveaus van onze persoonlijkheid:

- het cognitieve niveau: uitwisseling van gedachten, meningen, stellingen, ervaringen..
- het affectieve niveau: het delen van gevoelens, zoals: ´Dat raakte me diep´; ´Dat vind ik echt geweldig´; Daar kreeg ik last van´..etc.
- het attitude niveau: onze houding, hoe we erbij zitten, wat we uitstralen, onze betrokkenheid of het gebrek eraan etc. ´Ik zie dat het je niet erg interesseert´; ´Hier gaan we als kring iets mee doen.´. etc.

Kortweg kun je de niveaus omschrijven als ´verstand´, ´gevoel´, ´gedrag´. Als beginnend student heb ik veel discussies meegemaakt, die zich alleen maar op verstandsniveau afspeelden. Veel ´ja, maar´ gesprekken. Je weet precies wat je wilt gaan zeggen (namelijk je eigen mening of standpunt). Je luistert daarbij half naar de ander en zegt dan onmiddellijk: ´ja, maar…´ En de ander reageert net als jij. ´Ja maar-gesprekken´ zijn meestal geen echte ontmoetingen, ze helpen wel standpunten te verduidelijken, maar voegen niet vaak iets nieuws toe. Gesprekspartners blijven in hun eigen burcht zitten en bestoken elkaar van achter veilige muren. In een echte ontmoeting, waarbij echt geluisterd wordt en goed begrepen, waar ook alle niveaus meedoen, gaan veilige muren soms omver, of gaan op zijn minst poorten open, treedt je uit je veilige burcht, ontmoet je de ander op het open veld. In een echte ontmoeting blijven gesprekspartners niet dezelfde, maar verandert er altijd iets in hen.

Hieronder twee gesprekjes tussen twee ´buurstudenten´ die elkaar oppervlakkig kennen.

Gesprek 1

- Goeiemorgen, ga je weer naar college?

* *Ja, ik was gisteren laat thuis en dan valt het niet mee weer op tijd te beginnen.*

- Maar ik dacht dat je niet veel colleges had?

* *Dat valt tegen. Ik kan ze trouwens niet bepaald inspirerend noemen, maar ik houd er niet van weg te blijven.*

- Nou, ik ben er gelukkig niet erg afhankelijk meer van. Nog een paar werkgroepen en dan zit het er ongeveer op. Dan ga ik een baan zoeken; er moet nodig wat geld in het laatje komen..

* *O, ik wist niet dat je al zo ver was met je studie...*

Gesprek 2

- Goeiemorgen, je gaat weer aan de slag geloof ik?

* *Daar kom ik niet onderuit, kom je me vandaag een beetje moed inspreken?*

- Waar heb je het zo zwaar mee, man?

* *Ach, die hele faculteit, die reorganisatie, ik raak er doodongelukkig van. Gisterenavond waren we weer tot 11 uur aan het vergaderen.*

- Ik zag je al een paar keer laat thuis komen, je trekt het je nogal aan geloof ik.

* *Dat is zacht uitgedrukt. Mijn vriendin trekt het ook steeds minder...*

? Ook hier gaat het om ´luisteren´, ´begrijpen´, ´reageren´. Welke ´lagen´ van de persoonlijkheid (verstand – gevoel-gedrag) komen naar voren? Wat zijn de verschillen tussen gesprek 1 en gesprek 2?

a. ……..

b. ……

c. ……

Als gespreksleider probeer je niet alleen de kring te leiden aan de hand van de vragen die je hebt voorbereid, maar ook met behulp van het zelf dieper doorvragen, of het aanmoedigen van andere kringleden om dieper door te vragen. Je doet dit door te letten op de drie fases ´luisteren, begrijpen, reageren´en door de letten op de drie niveaus ´verstand-gevoel-gedrag´. Bijvoorbeeld:

- Wat bedoel je precies met…?
- Je voelde je schuldig, zei je…?
- (Naar iemand anders): Vind jij dat ook?
- Heb je toen een andere houding aangenomen naar die persoon?
- Maar heeft … dit echt gezegd?

- Wat voelde je toen je dit hoorde?
- Is dit echt een antwoord op de vraag van…? Etc.
- Dit heb ik toch niet goed begrepen geloof ik. Wil je het nog eens uitleggen?
- Waarom kwam je zo laat?
- Waaróm kon het je eigenlijk niets schelen?

In hoofdstuk 11 van het WioM staat veel meer over het leiden van gesprekken en het omgaan met de groep, bijvoorbeeld het omgaan met mensen die van de hak op de tak springen, of mensen die heel weinig van zichzelf laten zien en horen. Bij gespreksleiding hoort ook het geven van korte samenvattingen voordat je naar een nieuwe vraag of een nieuw onderwerp toegaat. Bijvoorbeeld: ´Ik vat het gesprek nog even samen. Het belangrijkste van wat we nu hebben besproken is… ´Ik stel voor dat we naar een volgend punt gaan..´

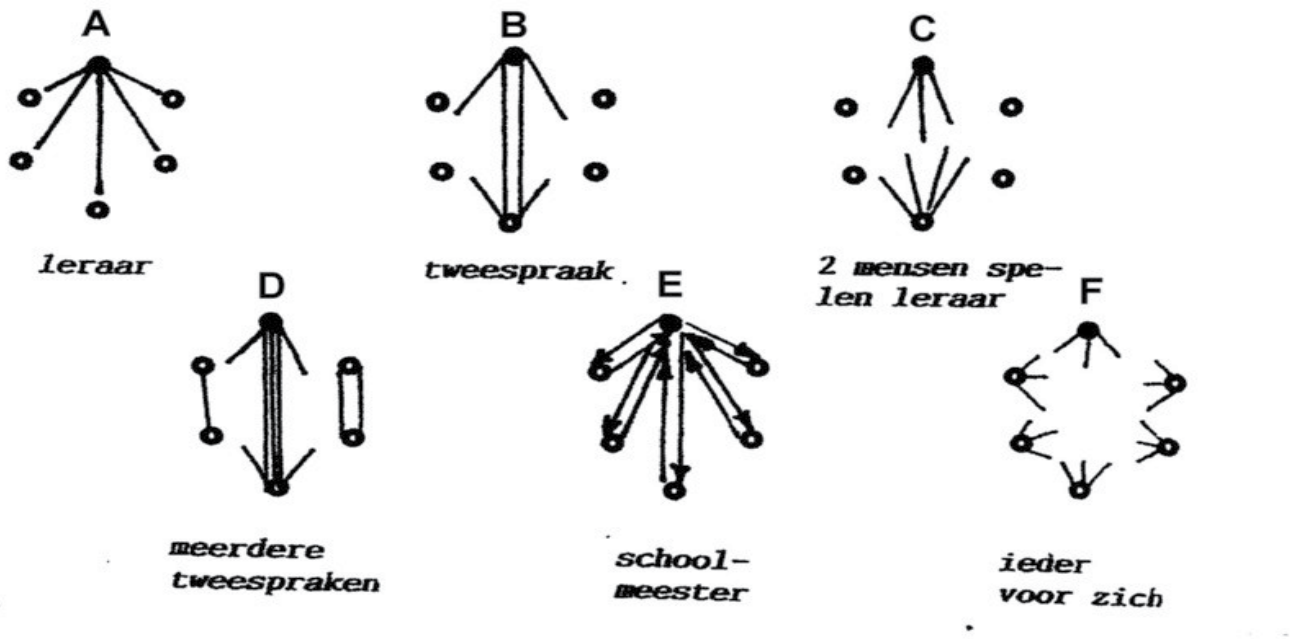
Omgaan met de groep.

? Hoe zou je reageren in de volgende situaties. Zet voor jezelf in een paar punten op hoe je zou reageren en bespreek het daarna in kleine groepjes.

	Hoe zou je reageren?	Commentaar andere cursisten
1. Je stelt een vraag en het blijft heel lang stil.		
2. Iemand stelt een niet-relevante vraag of maakt een opmerking die nergens op slaat,		
3. Iemand is erg dominant, steeds aan het woord.		
4. Iemand stelt een vraag die je niet kunt beantwoorden.		
5. Er is een verlegen persoon in de groep die nooit iets zegt		
6. Je wilt de groep een bepaalde gedachte die diepe indruk op jou heeft gemaakt, laten ontdekken. Maar niemand lijkt dit te zien.		
7. Een nieuw lid zit serieus iets te betogen waaruit blijkt dat hij de essentie van het Evangelie niet begrijpt.		

8. Als je een gespreksvraag in de groep gooit, richt iedereen zich tot jou. Er ontstaat geen gesprek tussen de kringleden.		
9. Er is een levendige discussies, maar het gaat over theoretische, academische of dogmatische vragen. Hoe breng je het gesprek naar het christen zijn van elke dag?		
10. Er is geen openheid. Zodra er persoonlijke vragen gesteld worden vallen er stiltes en loopt het gesprek dood.		

? Hieronder zijn zes modellen weergegeven van gesprekspatronen op de kring. Lijntjes geven de relaties aan (mensen reageren op elkaar). Hoe dikker de lijn, hoe meer reactie op elkaar (bijvoorbeeld omdat men het met elkaar eens is, of juist omdat men het erg oneens is).

Welke patronen zijn/waren vooral aanwezig op de kring die je het afgelopen jaar meemaakte? Kies er twee. Wat is er eigenlijk mis mee? Hoe zou je een dergelijk ongewenst patroon kunnen doorbreken?

Patroon	**Waarom is dit ongewenst?**	**Hoe te doorbreken?**

Werkvormen

Soms kun je ongewenste patronen op de kring doorbreken met het (tijdelijk) kiezen van een nieuwe werkvorm. Je voelt zelf wel een beetje aan wat mogelijk is in de groep. Niet elke werkvorm is geschikt voor elke groep. Soms is een alternatieve werkvorm als introductie geschikt, soms als onderbreking. Kringleden raken er plotseling op een creatieve manier bij betrokken, zijn enthousiast en gaan het gesprek daarna ook sneller met elkaar aan.

Stel je nu voor dat je eerstvolgende kring gaat over Lucas 5 vers 1-11 of over Psalm 1, maar dat je erg weinig tijd hebt om voor te bereiden. Dus uitgebreid spitten en vragen bedenken gaat nu even niet lukken (stellen we ons voor). Hoe kun je dan er dan toch ´het maximale´ uithalen? Kies daarvoor enkele werkvormen uit hoofdstuk 13 van het WioM en zet de voordelen van elke werkvorm erbij. Beschrijf kort hoe je de kring er mee op weg helpt, en wat je ervan verwacht.

Omschrijving werkvorm	**Voordelen**	**Hoe introduceren?**	**Verwachting?**
1.			
2.			

Voorbeeld:

Verwerkingsvormen, die het kringgesprek over Psalm 1 kunnen bevorderen

1. De psalm of een gedeelte ervan in eigen woorden opschrijven. Laat ieder van de deelnemers dat doen. Daarna wordt er in groepjes uitgewisseld. Die utwisseling legt de basis voor een verdere bespreking van de tekst in de kring.

2. De tekst van de psalm (zonder versindeling) op papier uitdelen en iedereen vragen om uitroeptekens neer te zetten en vervolgens vraagtekens. Ook tegenstellingen in woorden en gedachten en verbindingen tussen woorden en kleine zinnetjes. De uitkomsten worden telkens in de kring besproken. (zie voor uitvoeriger beschrijving, *´Het Woord in ons Midden´*, p. 162 en p. 193).

3. De psalm of een gedeelte ervan door ieder laten verwoorden in een gedicht, lied, parafrase. Korte uitwisseling en daarna het kringgesprek naar aanleiding van de tekst.

4. Laat ieder voor zich één of meer woorden benoemen en het belang van dat woord (begrip) met een beeld, een metafoor of een klein verhaal ‘uitbeelden´

5. Een muurkrant- of bord associatie. Een belangrijk woord uit de psalm wordt opgeschreven en ieder schrijft daar stilzwijgend zijn of haar associatie bij (met één of enkele woorden). Zoiets kun je ook doen met een vers of zelfs de hele psalm. Dit is ook een intro op het kringgesprek.

6. Stel dat je de psalmdichter zou kunnen interviewen, welke vragen zou je hem willen stellen? Of als je hem zou kunnen schrijven, welke items zou je aan de orde willen stellen? Laat ieder kringlid dit voor zichzelf opschrijven. Daarna uitwisselen en vervolgens het kringgesprek over de tekst over de psalm.

Evalueren

De beste manier om je als kringleider voor te bereiden is: met alle cursisten een kring houden (bijv. een half uur) en daarna evalueren met elkaar. Dit gaat in de volgende stappen:

1. Laat iedereen een gedeelte voorbereiden (alsof het een Bijbelstudiekring betreft die over enige tijd gehouden wordt).
2. Vraag ongeveer 5 of 6 vrijwilligers die met elkaar een proefkring willen houden en vraag één van hen als kring-(gespreks-)leider op te treden.
3. Plaats de groep in midden van de kamer, zó dat ze een ruime kring vormen (niet te dicht op elkaar, zodat ook de omstanders goed kunnen horen wat er gezegd wordt).
4. Om deze kring heen nemen vervolgens de ´observers´ plaats. Zij doen niet mee, maar maken wel notities aan de hand van het onderstaande vragenlijst6en (eventueel taken verdelen).
5. Na een half uur wordt de groep bedankt en allereerst de kringleider gevraagd hoe hij/zij het vond gaan.
6. Daarna korte evaluerende reacties van de kringleden zelf.
7. Daarna een evaluerend gesprek door de observers te vragen met ´tips´ en ´tops´ te komen.
8. Begin met de ´tops´ (wat goed wordt gevonden, wat een pluim verdient, etc.) Daarna de ´tips´ (Wat beter kon, waar het scheef ging).
9. Tenslotte: bemoedig mensen, juist van de fouten kun je leren. Misschien voelde de tijdelijke kringleider zich onbeholpen, maar juist door het te dóen, werd een belangrijk leerproces in gang gezet.

Evaluatievragen voor observers:

a. Leiding

- goede introductie?
- plaats van de kringleider (dominant, afwezig...?)
- goede vragen? (leiden die naar een gesprek over het gedeelte, stimuleren ze persoonlijke betrokkenheid; laten ze ´inleven´ en vragen ze naar persoonlijke verwerking?)
- telkens samenvattingen van het gesprek? (´we hebben nu met elkaar gezien dat…´)

b. Interactie

- echt gesprek?
- iedereen erbij betrokken?
- functie van stiltes? (stilte om iets te verwerken, om na te denken, of zijn het ´pijnlijke stiltes´, omdat niemand iets weet te zeggen?)
- spanningen/polariteiten opgelost in de kring? (Wat ga je daar aan doen?)

c. Inhoudelijk

- het Woord/de tekst aan het woord gekomen?
- Kun je punten noemen die mensen vast onthouden zullen?
- Was er een duidelijke toepassing?

d. Verwerking:

- Zijn punten uit het Bijbelgedeelte en het groepsgesprek teruggekomen in de dank en voorbede?
- Gaan kringleden zich voorbereiden op de volgende kring? Hoe?

Deze punten kun je ook gebruiken om op een later moment met je kring te evalueren. Zie hiervoor ook hoofdstuk 14 van WioM.

Epiloog: Wat prachtig dat je dit werkboek hebt gebruikt. Ik hoop dat je ervan geleerd hebt en dat de animo om een Bijbelkring te leiden gegroeid is. Ik wens je Gods zegen en de vreugde van het samen met anderen optrekken rondom het Woord van God.
Niek Tramper